

מוזנין כוס רביעי ומתחיל לא לנו עד שגומר הלל. ויהיה זהיר לגמור הלל קודם חצות. ואומר יהללך עד מעולם ועד עולם ואינו חותם בברכה. ואחר כך אומר הלל הגדול דהיינו הכ"ו כי לעולם חסדו ונשמת וחותם בישתבח עד חי העולמים. ושותה ומברך על הגפן. ואחר ד' כוסות לא ישתה יין ולא שאר משקים, ולקרייץ, ועפי"ל טראנ"ק דהיינו מה שעושין מבישול או מכבישת תפוחים עם מים. וכן מה שכותשין התפוחים בבית הבד שיש להמשקה טעם גדול אסור אבל טיי"ע מותר. ובליל שני מותר בכל המשקין רק יין אסור:

וחייב לספר ביציאת מצרים עד שתחטפנו שנה ואין קורין ק"ש אלא פרשה ראשונה שמע וברכת המפיל:

נרצה

מי שעושה כך מרוצה לפני הקדוש ברוך הוא:

בשם חכם אחד הרב הגאון דק"ק גוואדזיץ בשו"ת כת"י רצה להוכיח דמי שאינו יכול לאכול כזית מרור שיכולין לאכול פחות מכזית ולברך על אכילת מרור, **דיש מצוה** אף באכילת חצי שיעור, כמו שבאיסור יש איסור דאורייתא באכילתו חצי שיעור, כמו כן במצוה ¹²³⁴⁵⁶⁷יש מצוה בחצי שיעור. לא מיבעיא לסברת הרא"ש שהביא המשנה למלך בפ"א מה' חמץ (הלכה ז'), דסתם אכילה הוא פחות מכזית והלכה בא להוסיף לענין מלקות, גם במ"ע ההלכה בא להוסיף על המצוה. ואפי' למאן דס"ל

ביאור המעשה

מקור המעשה

ק) בשם חכם אחד. ראיתי באוצר ההגדות שחיבר ר' יצחק יודלב בהגדה מספר 511 שכ' שזה רבי יצחק שור זצ"ל שנרפסו תשובותיו בספר כח שור שיצא על ידי בנו רבי יעקב שור (בשנת תרמ"ה בעיר קאלאמעא), ויודלב כ' (שם) שתשובה זו לא נדפסה בספר הנ"ל.

י) יש מצוה בחצי שיעור. הנה עצם העניין אם יש חצי שיעור בקיום מצוות כבר דנו בזה האחרונים והלה המה מקצתם: המשנה למלך בהלכות חמץ ומצה (פ"א הלכה ז') בסוף דבריו, המהרי"ט אלגאזי בהלכות חלה (סוף אות ב' בד"ה לפי האמור), ושם הביא מהחיד"א בספר מחזיק ברכה (סי' תע"ה סעיף ד') שמאריך בעניין זה,

והחיד"א מביא שם שהשבות יעקב (חלק ב' סי' י"ח) דן בזה. ועי' בשערי תשובה או"ח (סי' תע"ה סעיף ו') שמביא דעות בזה. והשאגת אריה (סי' ק') סבר כמו החכם מגוואדזיץ' שיש חצי שיעור במצוות. ועי' בכלי חמדה (פרשת פקודי אות ד') שמאריך בענין, וכתב שם שתי סברות דאע"פ דבעלמא לא אמרינן חצי שיעור במצוות, מ"מ בנוגע למצות אכילת מצה יש מצוה בחצי שיעור, וז"ל א' והנה לכאורה

דסתם אכילה בכזית וההלכה עוקרת המקרא שיש איסור אף בפחות, גם במ"ע כן הוא. והביא ראיות: א' מזבחים ע"ט (ע"א) להילל דאין מצות מבטלין זה את זה. וקשה כיון דהיה צריך לאכול ג' זיתים פסח מצה ומרור ואין בית הבליעה מחזיק כ"כ ואוכל אותו במעט מעט, א"כ קודם שאכל כשיעור עדיין לא עשה שום מצוה וביטל זא"ז. והאריך להוכיח דלא אמרינן בגמר אכילה חוזר וניער, נמצא נתבטל קודם שבא לכלל מצוה. הראיה הב' דקיי"ל מעשר שני אסור לאבד ^(א) אף פחות מכזית בדרכים משום דיש מצוה באכילתו, מוכח דיש מצוה אף בפחות מכשיעור. ^(ב) הראיה הג' ^(ג) מאכילת קדשים דיש מצוה באכילתן אף דלא היה מגיע לכל אחד אלא מעט. הראיה הד' מתרומה ^(ד) דחטה אחת פוטרת, ^(ה) והיה הכהן אוכל ומברך:

מקור המעשה

(ר) אף פחות מכזית כו'. רמב"ם (פרק ג' מהלכות מעשר שני הלכה ט') וז"ל מע"ש אסור לאבד אפילו מיעוטו בדרכים, אלא מוליכו כל שהוא או מוליך דמיו לירושלים כו', עכ"ל. ומבואר מהא דכתב כל שהוא דאפי' פחות מכזית אסור לאבד. (ש) מאכילת קדשים. על פי הגמ' בפסחים (ג). דאמר' שכהן אחד אמר שהגיע לו חלק בקדשים כפול. וכן ביומא (לט). אמ' מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין כו'.

(ת) דחיטה אחת פוטרת. מימרא דשמואל בגמ' עבודה זרה (עג:) וחולין (קלז:).

(א) והיה הכהן אוכל ומברך. הא דמברכין ברכה על המצוה של אכילת תרומה, מבואר ברמב"ם (הלכות תרומות פרק ט"ו הלכה כ"ב) וז"ל כל האוכל תרומה מברך ברכת אותו מאכל ואח"כ מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה, וכך קבלנו וראינו אותם מברכין אפילו בחלת חוצה לארץ שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה שנאמר עבודת מתנה אתן את כהונתכם, עכ"ל. ולכאורה מהא דלא חילק הרמב"ם דאי אוכל אפי' פחות מכזית דלא מברך, הוי ראייה שמברכים אפי' על פחות מכזית. ועוד דלגבי אכילת קדשים מצינו שברכו על אכילתם כדאיתא במשנה למלך (הל' מעשה הקרבנות פרק י' הלכה א') בד"ה אכילת החטאת והאשם מצות עשה וכו',

ביאור המעשה

עלה בדעתי דאף א"נ דבכל המצוות אין מקיימין כלל בפחות מכשיעור, מ"מ באכילת מצה מקיים המצוה בפחות מכשיעור, דכמו דקיי"ל דנשים חייבות באכילת מצה מצד דדרשינן לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות, כל שישנו בל"ת חמץ ישנו בקום אכול מצה כו', א"כ יש לומר דה"ה בח"ש כיון דבחמץ איכא איסור דחצי שיעור דח"ש אסור מן התורה וא"כ גם במצות עשה דמצה מקיים אכילת מצה בפחות מכשיעור ג"כ והוי עכ"פ פלגא דמצוה דגם לענין זה מקשינן מצה לחמץ. וב' אי נימא דשיעורין רק הלל"מ וא"כ במצות מצה שנצטוו מקודם מתן תורה בפסח מצרים היה המצוה גם בחצי שיעור, לכן נהי דאח"כ כשנתנה תורה נתחדשה הלכה דצריך כזית דוקא, מ"מ המצוה ראשונה לא נעקרה לגמרי ויש מצוה גם בח"ש אם אין לו שיעור שלם עכ"פ המצוה דקודם הדיבור, עכ"ל.

כ] הראיה הג' מאכילת קדשים. עי' לקמן בדברי רבינו במה שדחה ראיית החכם. ועי' בנצי"ב בהעמק שאלה (ויקרא שאלתא ע' אות ג') שכתב שהמצוה של אכילת קדשים לא קיימו בזה כשקיבלו רק מעט אלא שקיימו מצוה שלא להביא הנאכל לידי נותר. וע"ש שהביא דברי החת"ס בשו"ת או"ח (סי' מ"ט) שפי' דהמצוה שקיימו הוא רק קבלת מתנת כהונה ולא אכילת קדשים ולא הסכים עמו בזה, וכן נראה מדברי המשנ"ב (סי' נ"ג סע"ק ס"ה) ע"ש.

ולפענ"ד נראה דבחצי שיעור לא עשה שום מצוה רק כשגמרה הוי מצוה למפרע. ודומה לשחיטה ^(א) דישנה מתחלה ועד סוף, וכשלא גמרה לאו כלום הוא. והראיה מזבחים שהביא תמוה דאף לדבריו דמדמה מצוה לאיסור קשה, דהא מרא דשמעתתא בזבחים ^(א) הוא ריש לקיש, דס"ל ^(א) חצי שיעור כאיסור דרבנן וא"כ גם במצוה כן. ולא יצויר אכילת הג' זיתים לר"ל, אע"כ כמ"ש דכשנגמרה נגמר המצוה למפרע. ועל ראייה הב' ממעשר שני ג"כ קשה: אחד דאפשר דמיירי שיש לו עוד הרבה בביתו להשלים לכשיעור מש"ה אסור לאבדו. ב' קשה דאיסור איבוד מעשר שני כתב הרמב"ם הלכות מע"ש (פרק ג' הלכה י') דנלמוד מלאו ^(א) דלא נתתי ממנו

ביאור המעשה

מקור המעשה

ל ולפענ"ד נראה. לכאורה בסברא זו שכתב רבינו, בא ליישב הראיה הראשונה שהביא החכם מהא דאין מצוות מבטלות זו את זו, דמשום שלמפרע יש תורת מצוה על כל חלק וחלק של האכילה, א"כ יכול לבטל זה את זה וע"כ דצ"ל דלהלל אין מצוות מבטלות זו את זו.

מ דלא נתתי ממנו למת. וזה חידוש שהרי לאו זה נאמר על הוצאה ושימוש בפועל לדבר שאינו לצורך הגוף, משא"כ איסור איבוד מיירי אפי' אי אינו מוציאו כלל אלא שאינו מקיים בו דינו והניח אותו במקום האבוד, כדאיתא ברע"ב על המשנה דמאי פרק א' משנה ב' ע"ש.

וז"ל נראה דמלתא דפשיטא היא שהכהן מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול חטאת או אשם. וכל זה מתבאר ממ"ש רבינו בסוף הל' תרומות גבי אכילת תרומה, ובריש הלכות בכורים כתב כל האוכל מתנה שיש בה קדושה מברך כו', עכ"ל.

וכן מבואר ברש"י ברכות (מח:) ד"ה כי הוא וז"ל כי הוא יברך הזבח ואחרי כן יאכלו הקרואים - למדך שטעון לברך לפני אכילה, על הזבח הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח, והיכן צונו והבשר תאכל (דברים י"ב), עכ"ל. ויש מצוה לכהנים לאכול קדשים כדכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם (שמות כ"ט, ל"ג),

וכמו שכ' ברמב"ם (פרק י' מהל' מעשה הקרבנות הלכה א') וז"ל אכילת החטאת והאשם מצות עשה שנאמר ואכלו אותם אשר כופר בהם, הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, והוא הדין לשאר הקדשים שאוכלין אותן הכהנים שאכילתן מצוה עכ"ל הרמב"ם. ומהא דכתב רש"י הנ"ל שמשום מצות אכילת הבעלים מברכים ברכת המצוות ה"ה למצות אכילת הכהנים. והוכחה זו שיש ברכה על מצוה של אכילת קדשים אפי' על פחות מכזית מצאנו בספר יד המלך על הרמב"ם שנתחבר ע"י רבי אלעזר לנדא וז"ל נכד הנודע ביהודה על הרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פרק ו' הלכה א') וז"ל הרי אנו רואין בכל אכילת מצוה וכמו אכילת הכהנים בבשר קדשים דהוא מצות עשה דואכלו אותם אשר כופר בהם (שמות כ"ט, ל"ג), גם אכילת תרומה הוא מצות עשה לכהנים ומברכין על אכילתן אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה, ולא מצינו בשום מקום שיהיה החיוב על הכהנים שיאכלו דוקא כזית, עכ"ל.

(ב) דישנה מתחילה ועד סוף. ב"ק (ע"ב ע"א).

(ג) הוא ריש לקיש. זבחים (ע"ח ע"ב).

(ד) חצי שיעור כאיסור דרבנן. יומא (ע"ג ע"ב).

(ה) דלא נתתי ממני למת כו'. כוונת רבינו לדברי הרמב"ם (הלכות מעשר שני פרק ג' הלכה י') וז"ל מעשר שני ניתן לאכילה ושתייה שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך, וסיכה כשתייה, ואסור להוציאו בשאר

למת ואיסור לא תעשה הוא. ג' קשה ^נדבר"ש ריש מסכת דמאי הביא פלוגתא כמה שיעור המיעוט אם כגורגרות או בכביצה ולשניהם הוא יותר מכזית. ולהביא ראייה מאיסור של איבוד תרומה ג"כ קשה, דאיסור איבוד תרומה הוא משום ^זדצריך ליתן לה משמרת ^סונוגע לאיסור לא תעשה. ^עועוד נראה דיש חילוק בין אכילת מצה

מקור המעשה

צרכיו כגון ליקח בו כלים ובגדים ועבדים שנאמר לא נתתי ממנו למת כלומר לא הוצאתי אותו בדבר שאינו מקיים את הגוף, ואם הוציא ממנו בשאר דברים אפילו בדבר מצוה כגון שלקח ממנו ארון ותכריכין למת מצוה ה"ז אוכל כנגדו בתורת מעשר, עכ"ל.

(ו) דבר"ש ריש מסכת דמאי. פרק א' משנה ב' ד"ה מאבדין את מיעוטו בדרכים ע"ש.
(ז) דצריך ליתן לה משמרת. דין משמרת של תרומה נלמד מהפסוק בבמדבר (י"ח, ח') וז"ל וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם. ורש"י שם פ"י וז"ל משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרן בטהרה, עכ"ל. ודין זה מבואר במשנה במסכת תרומות (פרק ח' משנה ח') ובגמ' בבכורות (לד.) שיש חיוב לשמור התרומה בטהרה. וכן נפסק להלכה ברמב"ם (פרק י"ב מהלכות תרומה הלכה א').

וכן איתא בפני יהושע (שם בתוד"ה או דילמא) דליכא דין משמרת על מעשר שני בירושלים. אולם המנח"ח (מצוה ק"ס אות ו') מתמיה על הפנ"י מכח הגמ' בסוכה הנ"ל, וצ"ע. ועוד יש לומר דא"י"ז כ"כ פשוט שיש דין משמרת על איבוד לבד, דאפשר דלא נאמר דין משמרת אלא שיש איסור לטמא קודש, אבל באיבוד בעלמא ליכא איסור זה. ועי' בתוס' בפסחים (י"ג ע"א ד"ה שורפין), ובקובץ שיעורים (שם אות נ"ט) וז"ל תוד"ה ושורפין וכו' אפי' אם נאמר וכו'. מלשון זה משמע דמספקא להו אם איבוד תרומה נמי בכלל משמרת או דלא קאי קרא דמשמרת רק לענין לטמאותה, עכ"ל. ולפי הצד של תוס' שהאיסור של משמרת הוא רק אי מטמאה האיך יפרנס המשנה שיש איסור של איבוד מעשר שני וצ"ל כמו שכ' רבינו או כמו שס"ל להחכם מגוואדזין'.

[ס] ונוגע לאיסור לא תעשה. אינו ל"ת ממש אלא הוא רק נוגע ל"ת, שהרי א"י"ז לא תעשה ממש אלא רק לאו הבא מכלל עשה, שיש איסור לאבד אותו ואינו מצות קום ועשה וא"כ לא הוי ראייה לנדון.

[ע] ועוד נראה דיש חילוק. עי' דורש לציון (דרוש א' בהג"ה בסופו) שדן בזה אי איכא קיום של מצות אכילת קדשים אפי' בפחות משיעור אכילה. ועי' בית הלוי (ח"א סי' ב' אות ז') שכתב כמו דברי רבינו בחילוק הגדר בין אכילת קדשים ואכילת מצה. וכן כתב החיד"א במחזיק ברכה הנ"ל כמו סברת

[נ] דבר"ש ריש מסכת דמאי. וצ"ע דפלוגתא זו לכאורה מיירי במע"ש של דמאי אבל במעשר שני ודאי משמע שהשיעור הוא פחות מזה ואפי' כל שהוא אין מאבדין כמבואר ברמב"ם הנ"ל.

ולכאורה יש לדון ולומר שאיסור איבוד מעשר שני הוא משום דין משמרת, ואע"פ שדין זה נאמר על תרומה, מ"מ אפשר ^{אוצר החכמה}דהוא בנין אב לכל דבר שהוא קודש (ועי' ערוך לנו סוכה ל"ה ע"ב שדן בזה). וכן איתא בסוכה (ל"ה ע"ב) שיש דין משמרת על מעשר שני דמשום הכי אסור ליטול אתרוג של מעשר שני למצות לולב, וברש"י שם בד"ה הרי מכשירה כ' וז"ל מעשר עני בעי שימור, דקודש איקרי, דכתיב (ויקרא כ"ז) וכל מעשר הארץ [מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא קדש לה'], ומש"ה אסור להפסידה. וכ"כ בדרך אמונה הלכות מעשר שני (פרק ג' הלכה ט' סע"ק ס"ב).

אמנם הא דיש דין משמרת על מעשר שני א"י"ז כ"כ פשוט, דברש"י פסחים (ל"ח ע"א בסד"ה או דילמא) איתא דמותר לגרום טומאה למעשר שני,

לאכילת קדשים ותרומה, דבמצה רמי החוב אגברא לאכול דוקא שיעור אכילה דהיא כזית וצריך לאכלו כזית בא"פ דוקא, ומשאכל כזית יצא. משא"כ באכילת מע"ש ותרומה לאו בשיעור תליא מילתא, דיכול לאכול כזית יום שלם, וגם אפי' אכל כמה זיתים צריך לאכול הכל. שלא ישאר מאומה, ומצוה עליו לבערם על ידי אכילה דוקא, מש"ה אף מיעוטו אסור לאבד דאין לו שיעור. תדע דהא מותר לאכלן ^(פ) בתערובות חולין ולא אמרינן דנתבטל מצות אכילת קדשים כמו דאמרינן גבי מצה דאתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא (פסחים קטו.), ונסתר ג"כ הראיה שהביא מקדשים.

ועתה אביא ראיות להיפך: א' ^(ט) מב"ק ק"ה (ע"א) גזל ג' אגודות בפרוטה והחזיר אחד מהם, ^(צ) השבה אין כאן, אלמא דאין מצות עשה על חצי שיעור. ראיה

ביאור המעשה

מקור המעשה

רבינו בענין זה. ועי' בתוס' ישנים על הגמ' ביומא ל"ט דמשמע שיש מצוה באכילת חצי שיעור בקדשים. ועי' בחידושי הריטב"א (שם) וכבר דנו בדבריו האחרונים הנ"ל.

פ] בתערובות חולין. הוכחה זו לא הובא בדורש לציון או בבית הלוי הנ"ל.

צ] השבה אין כאן. הנראה שרבינו למד הגמ' שם דליכא קיום השבה אפי' במה שהחזיר,

אמנם אפשר לדחות הראיה ולומר שיש קיום השבה במה שהחזיר, אלא שעדיין לא קיים המצוה וחייב להחזיר השני וכמו שכו"ע מודו דאפי' אי איכא חצי שיעור במצוות דחייב לאכול שיעור שלם אם הוא בידו.

אמנם לכאורה יש מקור נכבד לומר שאין כאן קיום השבה אפי' במה שהשיב וכמו שכ' רבינו, שהרי מבואר בתוס' שם על הסוגיא דאי גזל שלש

ח) בתערובות חולין. כדאיתא בתוספתא מנחות (פרק א' אות י') וז"ל האישים והשריים ניתנין לכהנים רשאים כהנים ליתן בשירי מנחות יין שמן ודבש ואסורין לחמץ, עכ"ל התוספתא. ותוספתא זו מובאת בגמ' סוטה (יד:) ואמ' בגמ' (שם טו.) ורשאים הכהנים ליתן לתוכו יין ושמן ודבש, מאי טעמא אמר קרא למשחה לגדולה כדרך שהמלכים ^[אוצר החכמה] אוכלין.

ט) מב"ק ק"ה. וז"ל הגמ' בעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו, מי אמרינן השתא ליכא גזילה או דלמא הא לא הדר גזילה דהואי גביה, הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן, אי גזילה אין כאן השבה יש כאן, הכי קאמר אף על פי שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן.

אגודות שוות שתי פרוטות והחזיר שנים מהן, דלא מיחייב להחזיר השלישית. והקשה הדרישה (שס"ז אות ג') דמאי שנא מדינא דרבא דאי גזל שתי אגודות שוה פרוטה והחזיר אחת דחייב להחזיר משום דמצות השבה אין כאן, ותי' הדרישה דאי השיב שוה פרוטה ויש קיים של מצות השבה, א"כ ליכא חיוב להשיב פחות משו"פ, אבל אי לא השיב אלא פחות משו"פ, א"כ לא קיים מצות השבה ועדיין חייב להשיב מה שנשאר אפי' אי הוא פחות משו"פ עכ"ל וע"ש. ולפי זה יש לומר דלפי החכם אי איכא קיום השבה אפי' על פחות משו"פ, אמאי ליכא קיום הפוטרת מהשבה על מה שנשאר אי הוא פחות משו"פ, אלא ע"כ מבואר דליכא קיום של השבה כלל. היוצא שזה הראיה של רבינו דאי איכא השבה על הפחות משו"פ, אמאי אמרינן השבה אין כאן וחייב להשיב השאר, הרי במה שהשיב יש קיום ואמאי חייב להשיב מה שנשאר.

ב' ימאו"ח סי' תרל"ט מבואר דאסור לאכול מזכזית חוץ לסוכה בלילה הראשונה משום דיש בו מצות עשה באכילת סוכה ואי יש מצוה ג"כ בחצי שיעור, א"כ יהיה ג"כ אסור לאכול חוץ לסוכה אפי' פחות מכזית.

מקור המעשה

(י) מא"ח סימן תרל"ט. וז"ל אין קצבה לסעודות של סוכה אלא אם ירצה יאכל ואם לא ירצה לא יאכל שאין המצוה אלא כשיאכל שלא יאכל חוץ לסוכה, חוץ מלילי י"ט הראשון שהוא חובה לאכול בה ואף אם ירדו גשמים לא יעצרו הגשם, ומיהו משאכל בה כזית דגן יצא אע"ג דשיעור אכילה בלא סוכה הוא בכביצה, שאני ליל ראשון שהוא חובה טפי ואפילו לא בעי למיכל אלא כזית אסור לאוכלו חוצה לה, הלכך יוצא בו נמי ידי חובת סוכה, עכ"ל הטור. וכן איתא במג"א (שם סע"ק ט').

ביאור המעשה

ואפשר שיש לדחות הראיה של רבינו דאע"פ שיש איזה קיום מצוה על פחות משו"פ משום חצי שיעור, מ"מ ליכא חשיבות של השבה שיכול לפטור מלהשיב השאר.

עוד אפשר לדחות דלא שייך חצי שיעור אלא בעניין אכילה, ששייך לומר שיש שם אכילה קלושה או גרועה, דלענין חיובים ליכא חיוב, אבל אכילה לגרום איסור מיהא הויא [והגדרה זו באיסור חצי שיעור שמעתי ממו"ר הגה"ר ר' אשר אריאלי שליט"א], וא"כ ה"ה לגבי מצוה יש לומר שבמצוה של אכילה שיש איזה קיום מצוה באכילה פחותה, אבל משום שהוא אכילה גרועה

לא הוי אכילה שפוטרת אותו מקיום המצוה, משא"כ לגבי השבת גזילה יש לומר דליכא בכלל תורת השבה על פחות משו"פ, משום דליכא בזה דין ממון כלל ודין השבה הוא דין להחזיר ממון שגזל ואי לא החזיר שיעור ממון לא עשה בזה כלום לכ"ע ואפי' לפי החכם מגואדזיץ. עוד יש לומר, דאפי' לפי רבינו שבשאר מצוות הוא כמו ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, מ"מ שייך לומר לפי דברינו שבהשבת גזילה הגדר הוא שאין קיום מצוה עד שהוא מחזיר שיעור ממון והוי כמו אין לשחיטה אלא לבסוף.

ק] כזית חוץ לסוכה. לכאורה הבנת רבינו בדין זה שאסור לאכול חוץ לסוכה אפי' כזית, הוא דכיון שיש מצוה לאכול כזית בסוכה, חיוב זה מחשיב לאכילת כזית לדבר שחייב לעשות בסוכה וממילא אסור לאכול אפי' כזית מחוץ לסוכה. וראייתו להיפך הוא, שאם יש מצוה באכילת חצי שיעור לבד, א"כ אכילת חצי זית נמי הוי דבר שצריך להחשיב אותו לדבר שחייב לעשות בסוכה ויוצא שאסור לאכול אפי' פחות מכזית חוץ לסוכה, וזה לא שמענו.

ואפשר לדחות שרק דבר שהוא מקיים המצוה להיות נפטר מכחו, הוא הדבר המחשיב את הפעולה לדבר שחייב לעשות בסוכה, אבל חצי זית כיון שהוא עדיין אינו נפטר מחיובו וחייב לאכול עוד, אולי אינו נחשב דבר החשוב שצריך לעשות בסוכה. ויש להביא ראיה לסברא זו, דהנה לכאורה כל דבר שהוא עושה בתוך הסוכה בשאר ימי החג הוא מקיים מצוה, ומ"מ אינו נאסר לעשותו מחוץ לסוכה, אלא רק דבר חשוב כמו אכילה או שינה שהוא דיור חשוב חייב לעשות בתוך הסוכה ואסור לעשותו מחוץ לסוכה. וכמו"כ אפ"ל לגבי חצי שיעור שאע"פ שיש איזה קיום מצוה, מ"מ הוא אינו חשוב כ"כ שאפשר לחייבו לעשות בתוך הסוכה. אמנם יש לקיים דברי רבינו דמכיון שחצי זית הוא קיום במקצת של החיוב של לילה ראשון, זה עצמו מחשיב את זה לדבר שחייב בתוך הסוכה.

עוד יש לדחות הראייה של רבינו, שלפי הבנת הב"ח שם בטור מבואר שעצם הלימוד של הגזירה שוה ט"ו ט"ו, הוא שאסור לאכול חוץ לסוכה בלילה הראשון, וממילא הוא יוצא חיובו של אכילת לילה